

Sistemi baza podataka

Dr Ivan Luković

Dr Slavica Kordić

Vladimir Dimitrieski

PL/SQL – KURSORI I KOMPLEKSNI TIPOVI

Kursori u jezku PL/SQL

- Implicitni (SQL)
- Eksplicitni
  - Deklariše se programski
  - Njime se upravlja programski

Kursori u jezku PL/SQL

- Deklarisanje kursora

```
CURSOR naziv_kursora [(lista_formalnih_parametara)]  
IS SELECT ...
```

- Otvaranje kursora

```
OPEN naziv_kursora [(lista_stvarnih_parametara)];
```

- Preuzimanje torke kursora

```
FETCH naziv_kursora INTO [var1, var2,... | record_var];
```

- Zatvaranje kursora

```
CLOSE naziv_kursora;
```

Funkcije ispitivanja statusa kursora

- naziv_kursora%FOUND
  - TRUE, ako je bar jedan red bio predmet poslednje fetch operacije, inače FALSE
- naziv_kursora%NOTFOUND
  - TRUE, ako ni jedan red nije bio predmet poslednje fetch operacije, inače FALSE
- naziv_kursora%ROWCOUNT
  - broj redova, koji su bili predmet poslednje fetch operacije
- naziv_kursora%ISOPEN
  - TRUE, ako je kursor otvoren, a inače FALSE

Primer eksplicitno deklarisanog kursora

```
DECLARE
    Ukup_plt NUMBER;
    L_Mbr radnik.Mbr%TYPE;
    L_Plt radnik.Plt%TYPE;

    CURSOR spisak_rad IS          -- eksplicitno deklarisan kursor
    SELECT Mbr, Plt
    FROM radnik
    WHERE Mbr BETWEEN 01 AND 99;

BEGIN
    Ukup_Plt := 0;
    OPEN spisak_rad; -- otvoren kursor, izvršava se SELECT

    LOOP
        FETCH spisak_rad INTO L_Mbr, L_Plt;
        EXIT WHEN spisak_rad%NOTFOUND;      -- uslov izlaska iz petlje
        Ukup_Plt := Ukup_Plt + L_Plt;
    END LOOP;

    CLOSE spisak_rad; -- zatvoren kursor
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Plata je: ' || Ukup_Plt);
END;
```

Primer eksplicitno deklarisanog kursora s parametrima i funkcijom %ROWCOUNT

```
DECLARE
    Ukup_plt NUMBER;
    L_tek_red radnik%ROWTYPE;

    CURSOR spisak_rad (D_gran radnik.Mbr%TYPE, G_gran radnik.Mbr%TYPE)
    IS
        -- cursor, deklarisan s parametrima
    SELECT *
    FROM radnik
    WHERE Mbr BETWEEN D_gran AND G_gran;

BEGIN
    Ukup_Plt := 0;
    OPEN spisak_rad (01, 99);    -- otvoren kursor, izvršava se SELECT

    LOOP
        FETCH spisak_rad INTO L_tek_red;
        EXIT WHEN (spisak_rad%NOTFOUND) OR (spisak_rad%ROWCOUNT > 5);
        Ukup_Plt := Ukup_Plt + L_tek_red.Plt;
    END LOOP;

    CLOSE spisak_rad; -- zatvoren kursor
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Plata je: ' || Ukup_Plt);
END;
```

Zadatak

Napisati PL/SQL blok koji će:

- Ispisati sve radnike koji rade u sektorima kojima rukovode Pera Perić, Savo Oroz i Đoka Đokić. Ukoliko neko od njih nije šef obavestiti korisnika o tome.
- Ispis rezultata treba da izgleda na sledeći način:

Radnici kojima je šef ...

Ime zaposlenog je ...

Ime zaposlenog je ...

Radnici kojima je šef ...

Ime zaposlenog je ...

Rešenje

```
DECLARE
  CURSOR radnik_sef (p_sef in number)
  IS SELECT * FROM radnik WHERE Sef = p_sef;

  v_radnik Radnik%rowtype;
  v_mbr Radnik.mbr%type := 0;
  v_broj NUMBER;
BEGIN
  SELECT mbr INTO v_mbr FROM radnik WHERE ime='Pera' and prz='Peric';
  SELECT COUNT(*) INTO v_broj FROM radnik WHERE sef=v_mbr;
  IF v_broj = 0 THEN
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Pera Peric nije sef');
  ELSE
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Radnici kojima je sef Pera Peric');
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE("");
    OPEN radnik_sef(v_mbr);
    LOOP
      FETCH radnik_sef INTO v_radnik;
      EXIT WHEN radnik_sef%NOTFOUND;
      DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Ime zaposlenog ' || ' ' je ' || v_radnik.ime || ' ' || v_radnik.prz);
    END LOOP;
    CLOSE radnik_sef;
  END IF;
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE("");

  -- nastavak na sledecoj strani
```

Rešenje

```
SELECT mbr INTO v_mbr FROM radnik WHERE ime='Savo' and prz='Oroz';
SELECT COUNT(*) INTO v_broj FROM radnik WHERE sef=v_mbr;
IF v_broj = 0 THEN
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Savo Oroz nije sef');
ELSE
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Radnici kojima je sef Savo Oroz');
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE("");
  OPEN radnik_sef(v_mbr);
  LOOP
    FETCH radnik_sef INTO v_radnik;
    EXIT WHEN radnik_sef%NOTFOUND;
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Ime zaposlenog ' || ' je ' || v_radnik.ime || ' ' || v_radnik.prz);
  END LOOP;
  CLOSE radnik_sef;
END IF;
DBMS_OUTPUT.PUT_LINE("");
SELECT mbr INTO v_mbr FROM radnik WHERE ime='Djoka' and prz='Djokic';
SELECT COUNT(*) INTO v_broj FROM radnik WHERE sef=v_mbr;
IF v_broj = 0 THEN
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Djoka Djokic nije sef');
ELSE
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Radnici kojima je sef Djoka Djokic');
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE("");
  OPEN radnik_sef(v_mbr);
  LOOP
    FETCH radnik_sef INTO v_radnik;
    EXIT WHEN radnik_sef%NOTFOUND;
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Ime zaposlenog ' || ' je ' || v_radnik.ime || ' ' || v_radnik.prz);
  END LOOP;
  CLOSE radnik_sef;
END IF;
END;
```

Zadatak

Napisati PL/SQL blok koji će:

- Za svakog šefa ispišite njegove radnike

Rešenje

```
DECLARE
  CURSOR sefovi
  IS SELECT DISTINCT sef FROM radnik WHERE Sef IS NOT NULL;
  CURSOR radnici (p_sef in number)
  IS SELECT * FROM radnik WHERE sef = p_sef;
  v_sef Radnik.sef%type;
  v_ime Radnik.ime%type;
  v_prz Radnik.prz%type;
  v_radnik Radnik%rowtype;

BEGIN
  OPEN sefovi;
  LOOP
    FETCH sefovi INTO v_sef;
    EXIT WHEN sefovi%NOTFOUND;
    SELECT ime, prz INTO v_ime, v_prz FROM radnik WHERE Mbr = v_sef;
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE("");
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Radnici kojima je sef ' || v_ime || ' ' || v_prz);
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE("");
    OPEN radnici(v_sef);
    LOOP
      FETCH radnici INTO v_radnik;
      EXIT WHEN radnici%NOTFOUND;
      DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Ime zaposlenog ' || ' je ' || v_radnik.ime || ' ' || v_radnik.prz);
    END LOOP;
    CLOSE radnici;
  END LOOP;
  CLOSE sefovi;
END;
```

Zadatak

Napisati PL/SQL blok koji će:

za zadati naziv projekta, za svakog radnika koji radi na tom projektu i ima broj časova rada veći od jedan povećati premiju za 10 posto. Ako radnik uopšte nema premiju dati mu premiju od 1000.

Rešenje

```
ACCEPT v_NazivProj CHAR PROMPT 'Unesite naziv projekta'
DECLARE
  CURSOR radnici (p_spr in number)
  IS SELECT r.mbr FROM radnik r, radproj rp WHERE r.mbr = rp.mbr
     AND rp.spr = p_spr AND rp.brc >1;

v_mbr Radnik.mbr%type;
v_spr Projekat.spr%type;
BEGIN
  SELECT spr INTO v_spr from projekat where nap = '&v_NazivProj';
  OPEN radnici(v_spr);
  LOOP
    FETCH radnici INTO v_mbr;
    EXIT WHEN radnici%NOTFOUND;
    UPDATE radnik
    SET pre = NVL(pre*1.1,1000)
    WHERE mbr = v_mbr;
  END LOOP;
  CLOSE radnici;
END;
```

Složeni tipovi podataka

- PL/SQL tip sloga
- PL/SQL tip kolekcije
  - INDEX BY tables – indeksirane tabele
  - nested tables – "ugnježdene" tabele
  - VARRAY – nizovi ograničene maksimalne dužine

PL/SQL tip sloga

- Deklarisanje

1. TYPE ***type_name*** IS RECORD

(field_declaration[, field_declaration]...);

<field_declaration>:

field_name {field_type | variable%TYPE
| table.column%TYPE | table%ROWTYPE}
[[NOT NULL] {:= | DEFAULT} expr]

2. identifier ***type_name***;

PL/SQL tip sloga

- Referenciranje polja sloga

identifier.field_name

%ROWTYPE atribut

- Deklariše promenljivu prema kolekciji kolona u tabeli ili pogledu baze podataka
- Ispred %ROWTYPE može da stoji ime tabele ili pogleda
- Polja u slogu imaju isti naziv i tip podatka kao i kolone u tabeli ili pogledu

Sintaksa

identifier table%ROWTYPE;

Primeri upotrebe promenljivih tipa sloga

```
DECLARE
  TYPE T_ProjSlog IS RECORD(
    Spr Projekat.Spr%TYPE := 10,
    Nap Projekat.Nap%TYPE);
  V_Proj T_ProjSlog;
BEGIN
  SELECT Spr, Nap
  INTO   V_Proj
  FROM   Projekat
  WHERE  Spr = V_Proj.Spr;
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Naziv projekta je: ' ||
  V_Proj.Nap );
END;
```

Primeri upotrebe promenljivih tipa sloga

```
DECLARE
```

```
    V_Proj Projekat%ROWTYPE;
```

```
BEGIN
```

```
    SELECT *
```

```
    INTO  V_Proj
```

```
    FROM  Projekat
```

```
    WHERE Spr = 10;
```

```
END;
```

PL/SQL tip indeksirane tabele

- Deklarisanje

```
TYPE type_name IS TABLE OF  
  {column_type | variable%TYPE  
  | table.column%TYPE} [NOT NULL]  
  | table%ROWTYPE  
  [INDEX BY BINARY_INTEGER];
```

```
identifier type_name;
```

PL/SQL tip indeksirane tabele

- Referenciranje elementa tabele (niza)

identifier(index)

indetifier(ind1)...(indn) - za višedimenzionalne strukture

- Referenciranje polja sloga, koji predstavlja element tabele (niza)

identifier(index).field_name

Metode (operacije) nad promenljivama tabelarnog tipa

COUNT	Ukupan broj elemenata kolekcije
EXISTS(n)	Indikacija postojanja n-tog elementa kolekcije
EXTEND(n)	Alokacija prostora za novih n članova tabele – obavezno kada se ne koristi INDEX BY deklaracija indeksa tabele.
FIRST	Indeks prvog elementa kolekcije
LAST	Indeks poslednjeg elementa kolekcije
PRIOR(n)	Indeks prethodnog elementa kolekcije, u odnosu na n
NEXT(n)	Indeks narednog elementa kolekcije, u odnosu na n
DELETE[(n [, m])]	Brisanje svih, ili samo n-tog, ili intervala od n-tog do m-tog elementa iz kolekcije. Oslobađa se memorijski prostor.
TRIM[(n)]	Brisanje poslednjeg, ili n poslednjih elemenata iz kolekcije ("odsecanje" kolekcije) i oslobađanje memorijskog prostora.

Metode (operacije) nad promenljivama tabelarnog tipa

- Referenciranje metode

`identifier.method_name[(parameters)]`

Primeri upotrebe promenljivih tipa tabele

```
DECLARE
  TYPE T_Tab IS TABLE OF VARCHAR2(20) INDEX BY
    BINARY_INTEGER;
  Tab T_Tab;
  i BINARY_INTEGER;
BEGIN
  Tab(1) := 'DEJAN';
  Tab(3) := 'NENAD';
  Tab(-1) := 'MARKO';
  Tab(5) := 'ACA';
  Tab.DELETE(1);
  i := Tab.FIRST;
  WHILE i IS NOT NULL LOOP
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(i || ' ' || Tab(i));
    i := Tab.NEXT(i);
  END LOOP;
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(NVL(TO_CHAR(i), 'i ima NULL vrednost.));
END;
```

Primeri upotrebe promenljivih tipa tabele

```
DECLARE
  TYPE T_Slog IS RECORD(
    Naziv VARCHAR2(50),
    BrojStudenata NUMBER := 0);
  TYPE T_Tab IS TABLE OF T_Slog INDEX BY BINARY_INTEGER;
  Tabela T_Tab;
  i BINARY_INTEGER;
BEGIN
  Tabela(1).Naziv := 'Napredno serversko programiranje';
  Tabela(1).BrojStudenata := 12;
  Tabela(2).Naziv := 'Informacioni sistemi';
  Tabela(2).BrojStudenata := 8;
  i := Tabela.FIRST;
  WHILE i <= Tabela.LAST LOOP
    DBMS_OUTPUT.PUT('Broj studenata koji slusa predmet ');
    DBMS_OUTPUT.PUT('"' || Tabela(i).Naziv || '" je ');
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(Tabela(i).BrojStudenata);
    i := Tabela.NEXT(i);
  END LOOP;
END;
```

Primeri upotrebe promenljivih tipa tabele

```
DECLARE
  TYPE T_Tab IS TABLE OF VARCHAR2(20);
  Tab1 T_Tab := T_Tab();
  Tab2 T_Tab := T_Tab('Janko', 'Jana');
  i BINARY_INTEGER;
BEGIN
  Tab1.EXTEND(5);
  Tab1(1) := 'Ana';
  Tab1(3) := 'Bora';
  -- Tab(-1) := 'Cane'; STOP! Indeks moze ici samo od 1!
  Tab1(5) := 'Darko';
  i := Tab1.FIRST;
  WHILE i <= Tab1.LAST LOOP
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(i || '. ' || Tab1(i));
    i := Tab1.NEXT(i);
  END LOOP;
  i:= Tab2.FIRST;
  WHILE i <= Tab2.LAST LOOP
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(i || '. ' || Tab2(i));
    i := Tab2.NEXT(i);
  END LOOP;
END;
```

Primeri upotrebe promenljivih tipa tabelle

```
DECLARE
```

```
    TYPE T_Tab1 IS TABLE OF NUMBER INDEX BY  
    BINARY_INTEGER;
```

```
    TYPE T_Mat1 IS TABLE OF T_Tab1 INDEX BY  
    BINARY_INTEGER;
```

```
    Mat1 T_Mat1;
```

```
    Tab1 T_Tab1;
```

```
BEGIN
```

```
    Mat1(1)(1) := 1;
```

```
    Mat1(1)(2) := 2;
```

```
    Tab1 := Mat1(1);
```

```
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(Mat1(1)(1));
```

```
END;
```

Kursorska FOR petlja

```
FOR record_var IN naziv_kursora  
  [(lista_stvarnih_parametara)] LOOP  
  statement1;  
  statement2;  
  . . .  
END LOOP;
```

Kursorska FOR petlja

- Obavezna deklaracija kursorskog područja
- Automatsko otvaranje, preuzimanje torki i zatvaranje kursora
- Slogovsku promenljivu *record_var* nije potrebno eksplicitno deklarirati

Primer eksplicitno deklarisanog kursora s parametrima i upotrebe kursorske FOR petlje.

```
DECLARE
```

```
    Ukup_Plt NUMBER;
```

```
    CURSOR spisak_rad (D_gran radnik.Mbr%TYPE,  
                      G_gran radnik.Mbr%TYPE)
```

```
IS
```

```
SELECT *
```

```
FROM radnik
```

```
WHERE Mbr BETWEEN D_gran AND G_gran;
```

```
BEGIN
```

```
    Ukup_Plt := 0;
```

```
    FOR p_tek_red IN spisak_rad (01, 99) LOOP
```

```
        Ukup_Plt := Ukup_Plt + p_tek_red.Plt;
```

```
    END LOOP;
```

```
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Plata je: ' || Ukup_Plt);
```

```
END;
```

Kursorska FOR petlja sa implicitnom deklaracijom kursora

```
FOR record_var IN (SELECT ...) LOOP  
  statement1;  
  statement2;  
  . . .  
END LOOP;
```


Kursorska FOR petlja sa implicitnom deklaracijom kursora

- Kursorsko područje se ne deklariše eksplicitno
- Automatsko otvaranje, preuzimanje torki i zatvaranje kursora
- Slogovsku promenljivu `record_var` nije potrebno eksplicitno deklarirati

Primer upotrebe kursorske FOR petlje, s implicitno deklaranim kursorom

---

```
DECLARE
```

```
    Ukup_Plt NUMBER;
```

```
BEGIN
```

```
    Ukup_Plt := 0;
```

```
    FOR p_tek_red IN (SELECT * FROM radnik
```

```
        WHERE Mbr BETWEEN 01 AND 99) LOOP
```

```
        -- otvoren kursor, izvršava se SELECT
```

```
        Ukup_Plt := Ukup_Plt + p_tek_red.Plt;
```

```
    END LOOP;        -- zatvoren kursor
```

```
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Plata je: ' || Ukup_Plt);
```

```
END;
```